

Mer for alle

Ultimafestivalen makter å tegne en imponerende bredde uten å miste sin identitet som samtidsmusikkfestival.

KOMMENTAR
Magnus Andersson

Festivalsjef Luca Francesconis tid som leder av Ultimafestivalen ble kortvarig. Etter fem måneder sa han opp stillingen. Før den tid rakk han imidlertid å knytte ensemblet Poing til seg som kunstneriske ledere for årets festival. Det ville vært godt for norsk musikkliv hvis åremålet ble forlenget.

Det er vanskelig å si hva Poing er. De er (samtids)musikere med en vanvittig virtuos teft. Hvis de brant for Beethoven og Lizst ville de hatt eksklusivkontrakter med Deutsche Grammophon eller Decca. De er også unge og kjenner ikke noen hemninger eller begrensninger med hensyn til forskjellige sjangere. Til sist er de improvisasjonsmusikere, og kanskje er de også ambassadører. Noen ganger får jeg inntrykk av at de til stadighet blir sendt

til fjerne strøk av verden i UD's regi for å møte lokale musikere og å spille konserter.

Poing er slike som bare tar opp sitt instrument, spiller med, og får nye musikkuttrykk til å oppstå. De plukker opp andres musikk og deler av sin egen. De kan spille modernistisk hardcoremusikk, og det er nok her de har sitt viktigste forankringspunkt. Ellers finner vi dem gjerne nakne i utstillingsvinduet over Oslo City for å spille liksom-tangounderholdningsmusikk. Eller det går i japansk pop, eller kanskje mongolsk folkemusikk – alt dette blandes til noe som likevel har Poings unike signatur. Poing er ikke særlig fremtredende som musikere på årets festival, men det de står for, gjennomsyrer programmet.

Omforming. Kanskje vi kan forstå mer av deres identitet og identiteten til årets Ultima gjennom festivalens tema, nemlig «morf» eller «morfin». Som substantiv betyr det *form*, men i samtidsmusikken (og biologien, datavitenskapen, lingvistik-

Kunstneriske ledere: Poing – Frode Hatli (til venstre), Håkon Thelin og Rolf-Erik Nystrøm – er ikke særlig fremtredende som musikere på årets festival, men det de står for, gjennomsyrer programmet.

FOTO: ELLEN UGELSTAD

ken og andre vitenskaper) brukes ordet ofte som verb. Å morfe er å omforme, og nettopp den omformingen står i sentrum for årets festival. Det er vanskelig å tematisere forandring. På en måte må den jo fastholdes for at vi skal se den, men da risikerer den å bli til en konstans heller enn å være i bevegelse. Morfingen krever at det finnes noen tydelige morfer (former) som ligger til grunn for omformingen. Hvis noe skal omformes, må det jo begynne med en form som forandres.

I all enkelhet betyr dette for festivalens vedkommende at Poing sidestiller det kjente med det ukjente. Ta musikerne som eksempel. Det er store internasjonale ensembler som er på besøk, som Neue

Vokalsolisten, Ensemble Court-Circuit og Ensemble Recherche, og de spiller og synger samtidsmusikk i den klassiske etterkrigstradisjonen. På den bakgrunnen får møtene med egyptiske nomaders musikk samt musikken til samiske, tadsjikiske, japanske og kasakhstanske musikere mening.

Alternative konsertformer. Også konsertformer morfes. Åpningsforestillingen foregikk på operataket og i foajeen. Fem korps marsjerte for å møtes på taket, Eskil Rønningsbakken og Frikar utførte sin balansekunst, vi fikk møter mellom joik og egyptisk folkemusikk, performance og selvfølgelig litt vestlig modernisme

Historisk sus i samtiden

Konserten med legenden Christian Wolff ga nåtidig liv til historisk musikk.

Christian Wolff er den siste gjenlevende komponisten fra den såkalte New York-skolen, der John Cage er den mest kjente eksponenten. Sist mandag ble det under Ultima-festivalen spilt verk av ham fra 1969 og frem til i år. Selv om konstant eksperimentering sto på agendaen for New York-komponistene helt fra 50-tallet av, var det et aspekt som gikk igjen, nemlig arbeidet med åpen form (*open form*). Ideen

er at ikke alt skal være gitt i et verk, men utøveren må ta beslutninger som påvirker hvordan verket klinger.

Mange hevder at klassisk musikk er død på papiret, og at det kun er gjennom fremføring den får liv og mening. Dette er særlig sant for New York-komponistenes verk i åpen form. Det er ofte ikke mulig å lese partituret og skjønne hvordan det kan klinge. Man må spille musikken for å høre den.

Drakamp. Konserten ble til et spill med historien på flere plan. Den historiske musikken ble gitt nåtidig liv, og dermed ble den annerledes enn hva den en gang var. Dette ble understreket av at vi hadde Wolff selv ved det ene flygelet, sammen med en annen gamling, John Tilbury, ved det andre. Sammen trakk de i historiens tråder og ga det samtidige et historisk sus. Deres langt yngre medspillere har

imidlertid andre preferanser, og dermed oppstår gjerne interessante energier i dragkampen mellom ulike historiske estetikker. I musikk som New York-skolens er dens historiske situering ekstra interessant og viktig, fordi dette vil forandre musikkens lydstrukturer.

For øvrig var konserten lagt til valgdagen, og hva kan være mer passende for anledningen enn musikk som har utøvernes valg som estetisk drivkraft?

Vakkert. Det er vanskelig å vite hva man skal kritisere på en konsert som denne. Med mindre man har lest partiturene er det umulig å vite hva som er gitt, respektive hva som kommer som en konsekvens av musikernes beslutninger. Hvordan kan vi da si at noe er bra eller dårlig?

Samtidig kan vi spørre oss hvor viktig dommen er i musikk når musikken følger andre dramatiske regler enn de vi

er vant til. Musikk i åpen form er ikke nødvendigvis opptatt av at ting skal henge sammen, at det skal være en begynnelse, en midt og en slutt. Noen ganger er det ikke engang relevant hvorvidt musikken er interessant eller ikke. Når musikerne begynner å spille en frase om og om igjen, som likevel er forskjellig for hver gang, er det enkelt å begynne å snakke om at musikken tegner en tilstand. Det var rett og slett vakkert at musikken ikke utviklet seg.

Rituel. Likevel tror jeg det er bedre å bruke ordet *rite* om musikken og fremførelsen. Musikken er noe musikerne gjør. Tilstanden er sekundær. Den kommer som en konsekvens av musikernes handlinger. I slike tilfeller er musikk i åpen form på sitt beste. Den er kraftfull som hendelse. Det er det faktum *at det skjer* som gjør at den får sin uttrykksmessige sprengkraft.

ANMELDELSE

NOTATIONS AND IMPROVISATIONS

Verk av Christian Wolff

Christian Wolff og John Tilbury (piano), Rhodri Davies (harpe), Michael Duch (kontrabass) 12/9, Kulturkirken Jakob, Ultima

Art

Besøk Norges veterinærhøgskole under Oslo kulturnatt 16. september og under Forskningsdagene 23. september.

Science

Se program på www.nvh.no

—Hør Wolfgang Plagge spille i Festsalen 16. september kl. 20.30.

—Møt Norges veterinærhøgskoles forskere under Pecha Kucha i Fellesauditoriet 23. september kl. 15.00.

Morgenbladet har kåret norgeshistoriens beste plater, stemt frem av musikerne selv. Følg med på kåringen utover høsten!

Få **MORGENBLADET** levert på døra

3 mnd. for kun kr 290,-

Slik bestiller du:

SMS: MORGEN M til 2030

Nett: www.morgenbladet.no

Telefon: 23 33 91 80

Gjelder nye abonnenter i Norge. Abonnementet løper til det sies opp.